

Obsah

1 VSTUPNÍ ČÁST	13
1.1 Úkol, jeho řešení, tato práce a její geneze	13
Poděkování	16
1.2 Komentovaná rekapitulace údajů jazykových příruček	16
1.2.1 Slovníkové příručky	16
1.2.1.1 Slovník spisovného jazyka českého (SSJČ) a Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost (SSČ)	16
1.2.1.2 Pravidla českého pravopisu – školní vydání (PČPŠ)	18
1.2.1.3 Retrogradní morfemický slovník češtiny (Slavíčková 1975)	19
1.2.1.4 Jungmannův Slovník česko-německý (Jg)	21
1.2.2 Mluvnice	22
1.2.2.1 Stručná mluvnice česká (SMČ)	22
1.2.2.2 Česká mluvnice (ČM)	22
1.2.2.3 Nauka o českém jazyku (NoČJ)	23
1.2.2.4 Mluvnice češtiny 2 (MČ2)	25
1.2.2.5 Příruční mluvnice češtiny (PMČ)	27
1.2.2.6 Čeština – řeč a jazyk (ČŘJ)	28
1.2.2.7 Čeština pro učitele (ČpU)	29
1.2.2.8 Základní mluvnice českého jazyka (ZMČJ)	30
1.2.3 Jiné příručky	30
1.2.3.1 Český jazykový atlas, svazek 4 (ČJA 4)	30
1.3 Zdroje dat a jejich využívání	31
1.3.1 Korpus SYN2000	31
1.3.2 Internet a *internet	31
1.3.2.1 Poznámka ke způsobu prezentace internetových dokladů	32
1.3.3 Korpus SYN2005 a jeho subkorpus SYNod2000	33
1.3.3.1 Poznámka k úpravě korpusových dokladů	35
1.3.4 Korpus SYN	35
1.3.5 Diachronní materiál (dia)	35
1.3.6 Bible kralická (BKral)	36
1.3.7 Poznámka o mluvených korpusech	36
1.4 K pojmovému aparátu: škála hodnocení podle frekvence; hapax	37
1.5 Uspořádání práce	39

2.1 Maskulina	41
2.1.1 člen	41
2.1.2 hlen	41
2.1.3 hřeben	42
2.1.3.1 Doloženost	42
2.1.3.2 Gsg <i>hřebene</i> (<i>hřebenu</i>)	43
2.1.3.3 Dsg <i>hřebenu</i> (<i>hřebeni</i>)	43
2.1.3.4 Lsg <i>hřebeni/hřebenu</i>	43
2.1.3.5 Specifické jevy lexému	44
2.1.3.5.1 K lexikálním významům	44
2.1.4 ječmen	46
2.1.4.1 Doloženost	46
2.1.4.2 Gsg <i>ječmene</i> (<i>ječmenu</i>), zast. a lid. (<i>ječmena</i>)	47
2.1.4.3 Dsg <i>ječmeni/ječmenu</i>	48
2.1.4.4 Lsg <i>ječmeni</i> (<i>ječmenu</i>), zast. (<i>ječmeně</i>)	49
2.1.4.5 Specifické jevy lexému	49
2.1.5 kámen	50
2.1.5.1 Doloženost	50
2.1.5.2 Gsg <i>kamene</i> (<i>kamenu</i> , <i>kamena</i>)	50
2.1.5.3 Dsg <i>kamení</i> (<i>kamenu</i>)	52
2.1.5.4 Lsg <i>kamení</i> (<i>kamenu</i>)	53
2.1.5.4.1 Lsg: vliv použité předložky?	54
2.1.5.5 Specifické jevy lexému	55
2.1.5.5.1 Tvary s nezkráceným základem	55
2.1.5.5.2 Krátký nominativ	56
2.1.5.5.3 K diferenciaci tvarů podle lexikálních významů	58
2.1.5.5.4 Vybraná spojení s adjektivy	60
2.1.5.5.5 Kompozita	63
2.1.5.5.6 Účast ve frázemech	66
2.1.6 kmen	68
2.1.6.1 Doloženost	69
2.1.6.2 Gsg <i>kmene</i> (<i>kmenu</i>)	69
2.1.6.3 Dsg <i>kmeni</i> (<i>kmenu</i>)	70
2.1.6.4 Lsg <i>kmeni</i> (<i>kmenu</i>)	70
2.1.6.5 Specifické jevy lexému	70
2.1.6.5.1 Významové spektrum: experiment s náhodnými výběry	70
2.1.6.5.2 Deriváty a kompozita	72
2.1.6.5.3 K účasti ve frázemech	74
2.1.6.5.4 K propriálnímu užití	74

2.1.7 kořen	74
2.1.7.1 Doloženost	74
2.1.7.2 Gsg <i>kořene</i> (<i>kořenu</i>)	75
2.1.7.2.1 Poznámka: Expresivní GAsg -a u inanimat	76
2.1.7.3 Dsg <i>kořeni/kořenu</i>	77
2.1.7.4 Lsg <i>kořeni</i> (<i>kořenu</i>)	77
2.1.7.5 Specifické jevy lexému	77
2.1.7.5.1 K diferenciaci tvarů podle lexikálních významů	77
2.1.7.5.2 Účast ve frazémeh	79
2.1.7.5.3 Účast v propriu	80
2.1.7.5.4 Poznámka o kompozitech a derivátech	80
2.1.8 křemen	80
2.1.8.1 Doloženost	80
2.1.8.2 Gsg <i>křemene</i> ((<i>křemenu</i>))	81
2.1.8.3 Dsg <i>křemenu/křemeni</i>	81
2.1.8.4 Lsg <i>křemeni</i> (<i>křemenu</i>)	81
2.1.8.5 Specifické jevy lexému	82
2.1.9 křen	82
2.1.10 lupen	83
2.1.11 plamen	84
2.1.11.1 Doloženost	84
2.1.11.2 Gsg <i>plamene</i> ((<i>plamenu</i>))	84
2.1.11.3 Dsg <i>plameni</i> (<i>plamenu</i>)	85
2.1.11.4 Lsg <i>plameni</i> ((<i>plamenu</i>))	85
2.1.11.5 Specifické jevy lexému	85
2.1.11.5.1 Účast ve frazémeh	85
2.1.11.5.2 Kompozitum	87
2.1.12 pramen	87
2.1.12.1 Doloženost	87
2.1.12.2 Gsg <i>pramene</i> (<i>pramenu</i>)	88
2.1.12.3 Dsg <i>prameni</i> (<i>pramenu</i>)	88
2.1.12.4 Lsg <i>prameni</i> (<i>pramenu</i>)	88
2.1.12.5 Specifické jevy lexému	89
2.1.12.5.1 K významové diferenciaci	89
2.1.12.5.2 Účast ve frazémeh	89
2.1.12.5.3 Propria a propriální kompozita	90
2.1.13 prsten	92
2.1.13.1 Kompozita a deriváty	94
2.1.14 přeslen	94

2.1.15 pupen	94
2.1.16 řemen	95
2.1.16.1 Doloženost	96
2.1.16.2 Gsg řemene/řemenu	96
2.1.16.3 Dsg řemenu (řemeni)	97
2.1.16.4 Lsg řemeni/řemenu	97
2.1.16.5 Specifické jevy lexému	98
2.1.16.5.1 K rozlišení významu	98
2.1.17 třmen	99
2.1.17.1 Doloženost	99
2.1.17.2 Gsg třmenu (třmene)	101
2.1.17.3 Dsg třmenu (třmeni)	101
2.1.17.4 Lsg třmenu ((třmeni))	101
2.1.17.5 Specifické jevy lexému	102
2.1.17.5.1 K diferenciaci tvarů podle lexikálních významů	102
2.1.17.5.2 Účast ve frázemech	103
2.2 Neutra	104
2.2.1 břemeno	104
2.2.1.1 Doloženost	104
2.2.1.2 Gsg břemene (břemena)	105
2.2.1.3 Dsg břemenu (břemeni)	105
2.2.1.4 Lsg břemenu (břemeni)	106
2.2.1.5 Specifické jevy lexému	107
2.2.1.5.1 Krátký NAVsg břímě	107
2.2.1.5.2 Skloňování břímě podle vz. moře a kuře	108
2.2.1.5.3 K diferenciaci tvarů podle lexikálních významů	109
2.2.1.5.4 Účast ve frázemech a ustálených obrazech	109
2.2.2 jméno (a příjmení?)	110
2.2.3 koleno	112
2.2.3.1 Doloženost	113
2.2.3.2 Gsg kolena (kolene)	113
2.2.3.3 Dsg kolenu (koleni)	113
2.2.3.4 Lsg kolene (koleni), ((kolenu))	113
2.2.3.5 Specifické jevy lexému	114
2.2.3.5.1 K diferenciaci tvarů podle lexikálních významů	114
2.2.3.5.2 Účast ve frázemech a ustálených obrazech	114
2.2.4 písmeno	116
2.2.4.1 Doloženost	117
2.2.4.2 Gsg písmene (písmena)	118
2.2.4.3 Dsg písmenu (písmeni)	118

2.2.4.4 Lsg <i>písmenu</i> (<i>písmeni</i>), ((<i>písmeně</i>))	118
2.2.4.5 Specifické jevy lexému	119
2.2.4.5.1 K diferenciaci tvarů podle lexikálních významů	119
2.2.4.5.2 Účast ve frazémech a ustálených obratech	119
2.2.5 plemeno	120
2.2.5.1 Doloženost	120
2.2.5.2 Gsg <i>plemene</i> (<i>plemena</i>)	121
2.2.5.3 Dsg <i>plemeni</i> (<i>plemenu</i>)	122
2.2.5.4 Lsg <i>plemeni</i> (<i>plemenu</i>)	122
2.2.5.5 Specifické jevy lexému	122
2.2.5.5.1 Krátký NAVsg <i>plémě</i>	122
2.2.5.5.2 Skloňování <i>plémě</i> podle vz. moře a kuře	123
2.2.5.5.3 K diferenciaci tvarů podle lexikálních významů	123
2.2.5.5.4 K účasti ve frazémech a ustálených obratech	123
2.2.5.5.5 Kompozita a deriváty	124
2.2.6 poľeno	124
2.2.7 rameno	125
2.2.7.1 Doloženost	125
2.2.7.2 Gsg <i>ramene</i> (<i>ramena</i>)	125
2.2.7.3 Dsg <i>rameni</i> (<i>ramenu</i>)	126
2.2.7.4 Lsg <i>rameni</i> ((<i>rameně</i> , <i>ramenu</i>))	126
2.2.7.5 Specifické jevy lexému	127
2.2.7.5.1 Krátký NAVsg <i>rámě</i>	127
2.2.7.5.2 Skloňování <i>rámě</i> podle vz. moře	127
2.2.7.5.3 K diferenciaci tvarů podle lexikálních významů	128
2.2.7.5.4 Účast ve frazémech a ustálených obratech	130
2.2.8 semeno	131
2.2.8.1 Doloženost	131
2.2.8.2 Gsg <i>semene</i>	131
2.2.8.3 Dsg <i>semeni</i> / <i>semenu</i>	132
2.2.8.4 Lsg <i>semeni</i> (<i>semenu</i>)	132
2.2.8.5 Specifické jevy lexému	132
2.2.8.5.1 Krátký NAVsg <i>sémě/símě</i>	132
2.2.8.5.2 Skloňování <i>sémě</i> podle vz. kuře a moře	133
2.2.8.5.3 K diferenciaci tvarů podle lexikálních významů	133
2.2.8.5.4 Účast ve frazémech a ustálených obratech	134
2.2.9 slemeno	134
2.2.10 temeno	136
2.2.10.1 Doloženost	136
2.2.10.2 Gsg <i>temene</i> (<i>temena</i>)	137

2.2.10.3 Dsg <i>temeni</i> (<i>temenu</i>)	137
2.2.10.4 Lsg <i>temeni</i>	138
2.2.10.5 Specifické jevy lexému	138
2.2.10.5.1 Krátké podoby NAVsg a kořený vokál	138
2.2.10.5.2 K rozlišení tvarů podle významu	139
2.2.10 <i>vemeno</i>	140
2.2.10.1 Doloženost	140
2.2.10.2 Gsg <i>vemene</i> (<i>vemena</i>)	142
2.2.10.3 Dsg <i>vemeni</i> / <i>vemenu</i>	142
2.2.10.4 Lsg <i>vemeni</i> (<i>vemenu</i>)	143
2.2.10.5 Specifické jevy lexému	143
2.2.10.5.1 Krátké podoby NAVsg a kořený vokál	143
2.2.10.5.2 K diferenciaci tvarů podle lexikálních významů	144
2.2.11 <i>vřeteno</i>	145
2.2.11.1 Doloženost	145
2.2.11.2 Gsg <i>vřetena</i> / <i>vřetene</i>	146
2.2.11.3 Dsg <i>vřetenu</i> (<i>vřetení</i>)	146
2.2.11.4 Lsg <i>vřetenu</i> (<i>vřetení</i>), ((<i>vřeteně</i>))	146
2.2.11.5 Specifické jevy lexému	147
2.2.11.5.1 K diferenciaci tvarů podle lexikálních významů	147
2.2.11.5.2 Kompozita a deriváty	147
2.2.12 <i>zájmeno</i>	147
2.3 Tři souborné poznámky	149
2.3.1 Poznámka o Vsg maskulin	149
2.3.2 Poznámka o Lpl	150
2.3.3 Tautolexémické obraty	151
3 ČÍTANKA DOKLADŮ	159
3.1 Korpus SYN2000 a internet	159
3.2 Korpusy a *internet	168
3.3 Bible kralická	198
4 SOUHRNÝ A ZÁVĚRY	209
4.1 Procentní a škálové poměry měkkých a tvrdých tvarů	209
4.1.1 Pádové pozice jednotlivých substantiv	209
4.1.2 Pádové pozice sumárně	211
4.1.3 Shrnutí poznatků o tvarech při různých významech, u derivátů, kompozit a proprií	215
4.1.4 Porovnání škálových hodnot	217
4.2 Nástin popisu pro jazykové příručky	219

4.3 Závěry pro poznávání vývoje jazykového systému	221
4.4 Gramatický popis jako modelování jazyka	226
4.5 Relevance dat o jazykovém úzu	232
4.6 Filologie v éře korpusové lingvistiky	239
5 PRAMENY A LITERATURA, SOUPIS TABULEK A OBRÁZKŮ	243
5.1 Prameny	243
5.2 Literatura	243
5.3 Soupis tabulek a obrázků	249
6 SUMMARY/ZUASMMENFASSUNG	252
7 PŘÍLOHY	261
7.1 Grafy frekvencí variantních tvarů	261
7.2 Konkordance k dotazu <i>[Kk]jořen.* věci</i> z korpusu SYN2000	267
7.3 Sémanticky označovaná konkordance Gsg <i>kmenu</i> a tří náhodných výběrů Gsg <i>kmene</i> z korpusu SYN	269
7.4 Konkordance zkoumaných tvarů substantiva <i>třmen</i> z korpusu SYN	304
7.5 Tvary substantiva <i>hřeben</i> v korpusu DIAKORP	311
7.6 Značkování tvaru <i>břemena</i> : SYN2000, SYN2005	312
7.7 Frekvence a konkordance k výrazům <i>sémě/símě // semeno</i> něčeho	325
7.8 Frekvenční distribuce: <i>lomikámen, -vřeteno</i>	337
7.9 Různá rozložení v korpusu	338
7.10 Expresivní A _{sg} -a podle korpusu SYN	343
7.11 Shrnutí příspěvku Šimandl 2007c	344
7.12 Internetová příručka jazykové poradny k n-kmenům	345
7.13 Příklad vyhodnocování výskytů na internetu	347
7.14 K subkorpusu SYNod2000	351
A. Seznam textů	351
B. Poznámky k práci se (sub)korpusy	352
C. K seznamu textů korpusu SYN2000	352
7.15 Seznam textů diachronního materiálu	352